REZYUME. Bul maqalada qaraqalpaq telejurnalistikasınıń kelip shıǵıwı hám búgingi jaǵdayı haqqında sóz etiledi.

РЕЗЮМЕ. В данной статье говорится о современном состоянии каракалпакской тележурналистики.

SUMMARY. This article talks about the current state of Karakalpak television journalism.

BÚGINGI KÚNNIŃ MÁDENIYATÍ HÁM DOSLÍQ, TÍNÍSHLÍQ BELGISI-KINO KÓRKEM ÓNERI

Bawetdinov Sharafatdin Kazimbekovich – *oqıtıwshı*
Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat institutı Nókis filialı

Tayanısh sózler: kino, qarar, festival, doslıq qatnasıqlar, dóretiwshilik, konferenciya, kórkem óner.

Ключевые слова: кино, кинотеатры, фестивалы, дружеские встречи, конференции, художественное искусство.

Key words: cinema, film theatres, festivals, friendly meetings, conferences, and the fine arts.

Ózbekstan kino kórkem óneriniń ornı hám dárejesin jáne de asırıw sońǵı jıllar tarawda alıp barılıp atırǵan reformalardıń bas kriteriyasın qurap atır. Keyingi dáwirde shólkemlestirilgen-huqıqıy tárepten ámelge asırılıp atırǵan umtılıw-háreketler bul maqsettiń qanshelli qatańlıǵın tastıyıqlaw menen birge, tarawǵa tiyisli hárkimniń moynına úlken juwapkershilik júkleydi. Usı mánisten alıp qaraǵanda, «Oraylıq Aziya filmlerinde dástúrler hám jańalıqqa umtılıw tendenciyalari» temasında ótkerilip atırǵan xalıqaralıq konferenciya zárúrli ilimiy-ámeliy áhmiyetke iye. Ásirese, konferenciyanıń xalıqaralıq kólem kásip etkeni hám tema sheńberinde pútkil Oraylıq Aziya kino kórkem óneri máseleleri qamtıp alınǵanı mámleket basshısı baslaması menen baslanǵan perspektivalı jobalardı júzege shıǵarıw jolında taǵı bir zárúrli adımlardan bolıp atır.

2017-jıl avgust ayında mámleket basshısınıń dóretiwshi insanlar menen ushırasıwı kórkem óner hám mádeniyat tarawların sezilerli rawajlandırıwǵa sebep bolǵanlıǵı kópshilikke jaqsı málim. Atap aytqanda, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2017-jıl 7-avgusttaǵı «Milliy kinematografiyanı jáne de rawajlandırıw is-ilajları haqında»ǵı PQ-3176-sanlı, 2018-jıl 24-iyuldaǵı «Milliy kinoindustriyanı rawajlandırıw boyınsha qosımsha ilajlar haqında»ǵı PQ-3880-sanlı qararları tarawdı jáne de rawajlandırıw jolında zárúr nızamlı normalardı belgilegen bolsa, 2021-jıl 7-apreldegi «Kino kórkem óneri hám sanaatın jańa basqıshqa alıp shıǵıw, tarawdı mámleket tárepinen qollap-quwatlaw sistemasın jáne de jetilistiriw tuwrısında»ǵı PF-6202-sanlı Pármanı hám de «Kinematografiya tarawında mámleket basqarıwı sistemasın jetilistiriw hám de tarawdıń wákilleriniń dóretiwshilik iskerligi ushın múnásip sharayat jaratıw haqqında»ǵı PQ-5060-sanlı qararı kino kórkem ónerin jańa basqıshqa kóteriwde sheshiwshi orın tuttı.

Joqarıdaǵı húǵjetler menen kino kórkem óneri hám sanaatı wákilleriniń baslamaları qollap-quwatlanǵan halda, «OLTIN HUMO» milliy kino sıylıǵın hár jılı dástúrli túrde ótkeriw belgilengen.

Nátiyjede, kóp waqıt ótpey, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2021-jıl 19-iyundaǵı «Tashkent xalıqaralıq kinofestivalın qayta tiklew hám ótkeriw haqqında»ǵı PQ-5151- sanlı qararı qabıl etilip, 1968-1997-jıllar dawamında Aziya, Afrika hám Latın Amerikası sıyaqlı úlken úsh kontinent kino ıqlaspentleri Ózbekstanǵa jıynaǵan xalıqaralıq festival pútkilley jańa formatta qayta tiklendi hám barlıq kontinent wákillerin «Tınıshlıq, rawajlanıw hám bilim» uranı astında birlestiriwge eristi.

Tashkent xalıqaralıq kinofestivalınıń qayta tikleniwi eń belgili filmlerdi sıylıqlaw menen ǵana sheklenbeydi, onıń maqset hám ideyaları talay uzaqtı gózlegen. Festival tiykarında milliy kino kórkem ónerin jáne de rawajlandırıw hám xalıqaralıq jámiyetshiliktegi orının asırıw, bul kórkem óner túri arqalı xalqımızdıń bay tariyxı hám ayrıqsha mádeniyatın dúnyaǵa keń en jaydırıw; shet elli kino kórkem óneri wákilleri menen sheriklikte bul tarawda ilimiy izertlew hám izertlewlerdi ámelge asırıw, óz ara tájiriybe almasıw, belgili kino wákilleri qatnasıwında konferenciya, prezentaciya hám dóretiwshilik sabaqların shólkemlestiriw; kinofestival Ramazan yaki Qurban hayttan aldıńǵı kúninde shet mámleketlerde ózbek kino kórkem óneri kúnleri hám de Ózbekstanda shet el mámleketlerdiń kino kórkem óneri kúnlerin shólkemlestiriw; Aziya kontinenti hám áyyemgi Jipek jolı boylap jaylasqan mámleketler jas kino dóretiwshileriniń

qısqa metrajlı filmleri festivalın ótkeriw hám jeńimpazlardı sıylıqlaw, onıń sheńberinde konferenciya, ashıq sáwbetler, dúnyaǵa belgili kinodóretiwshiler qatnasıwında sheberlik sabaqları hám treningler, dóretiwshilik ushırasıwlar shólkemlestiriw; shet elli hám jergilikli kinokompaniyalar, kinostudiyalar hám telekompaniyalar qatnasıwında kinobazarın shólkemlestiriw, olardıń filmler, seriallar hám basqa audiovizual ónimlerdi óz ara almaslawı, satıp alıwı hám satıwına kómeklesiw; mámleketimiz kinolokaciyaların kórsetiw, Ózbekstannıń kino hám turizm tarawlarındaǵı potencialın keń en jaydırıw hám de usıǵan baylanıslıǵı keń múmkinshiliklerden nátiyjeli paydalanıwǵa qaratılǵan ilajlardı ótkeriw sıyaqlı kóplegen wazıypalar alǵa súrildi. Ótken úsh jıllıq dáwirde «Festivallar festivalı» formasında islengen Tashkent xalıqaralıq kinofestivalı mısalında bolsa bul wazıypalardıń ámeliyatqa qollanıwı, shın mániste, milliy kinomız ornın jáne de asırıwǵa xızmet etip kiyatırǵanı óz tastıyıǵın tawıp atır.

«Oraylıq Aziya filmlerinde dástúrler hám jańalıqqa umtılıw tendenciyaları» temasındaǵı xalıqaralıq konfrenciyanıń tiykarınan Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat institutında shólkemlestirilgenligi de biykarǵa emes. Joqarı maman kino tarawı qánigelerin tayarlawshı jetekshi joqarı tálim oqıw ornı retinde institut usı konferenciya arqalı jas izertlewshilerdiń názerin kino kórkem ónerıniń aktual máselelerine qaratıwdı hám bunı xalıqaralıq ekspertler qatnasıwında óz ara pikir alısqan halda ámelge asırıwdı maqset etken. Búgingi kino procesleri haqqında oy-pikir júrgiziw, onıń mashqalalı táreplerin analizlew hám sheshim tabıw, bul konferenciyanıń ilimiy-teoriyalıq áhmiyetin de asıradı.

Milliy kinomızdı jáne de rawajlandırıw, onı san hám sapa tárepinen jańa basqıshqa alıp shıǵıw jolında ámelge asırılıp atırǵan áne sonday kólemli jumıslarǵa Ózbekstan mámleket kórkem óner hám mádeniyat institutınıń jankúyer ustaz-pedagogları, jańalıqqa umtılıwshı studentleri, ulıwma, instituttıń pútkil jámááti múnásip úles qosıp kelmekte. Institutta kino kórkem ónerıniń barlıq tarawları ushın kadrlar jetisip shıqpaqta. Búgingi kúnde institutımızda hám de instituttıń filiallarında kinoteleoperatorlıq, kino hám televideniе rejissyorlıǵı, ses rejissyorlıǵı, kórkem ónerde animaciyalıq hám multimediya, kinotanıwshılıq sıyaqlı jónelislerde júzlegen jaslar oqıp atır. Ózleriniń dóretiwshilik jumısları menen mámleketimiz hám shet eldegi kóplegen tańlaw hám festivallarda tabıslardı qolǵa kirgizip atır.

Ózbekstan mámleket kórkem óner hám mádeniyat institutında dóretiwshilik jumıslar hám de ilimiy jumıslarǵa da úlken itibar qaratılıp kelinbekte. Kóplegen jaslarımız instituttaǵı qánigelesken ilimiy keńeste ózleriniń doktorlıq dissertaciyaların qorǵaw sonıń menen birge, kinotanıwshılarımız respublika hám shet eldegi kóplegen konferenciyalarda qatnasıp, mámleketimiz kino kórkem ónerıniń rawajlanıwına úles qosıp atır.

Juwmaqlastırıp aytqanda, bul tarawdıń rawajlanıwında baslı maqset mádeniyat hám kórkem óner tarawın rawajlandırıw, doslıq baylanıslardı bekkemlew, jáne de xalqımız ushın dóretiwshilik jumıslar alıp barıp dúnya júzinde kino tarawında jańa filmler dóretiw esaplanadı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. Sh.Amanmuratov, D. Mirsaidova «Ses rejissyorlıǵı sheberligi» Tashkent. 2019.
2. D.Azamov «Kino jetiskenlikleri» Tashkent 2016 3.b.

REZYUME. Bul maqala arqalı siz kino haqqında jaqınnan bilip alasız. Kino tarawında alıp barılıp atırǵan doslıq baylanıslar sóz etiledi.

РЕЗЮМЕ. Благодаря этой статье вы сможете узнать больше о кино. Обсуждаются дружеские связи, сложившиеся в киноиндустрии.

SUMMARY. Thanks to this article, you can learn more about the film. Friendships that have developed in the film industry are discussed.